

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»**

Факультет/інститут філософський

**Кафедра соціальної психології та психології розвитку
СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

**ВІКОВА ТА ПЕДАГОГІЧНА ПСИХОЛОГІЯ: НА ДОПОМОГУ
ВЧИТЕЛЕВИ**

Освітня програма – бакалавр

**Спеціальність 014 Середня освіта, 014. 01 Середня освіта. Українська мова і
література**

Галузь знань 01 Освіта.

**Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № __ від “_” ____ 2019 р.**

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до курсу
3. Мета та цілі курсу
4. Результати навчання (компетентності)
5. Організація навчання курсу
6. Система оцінювання курсу
7. Політика курсу
8. Рекомендована література

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Психологія вищої школи
Викладач	Литвин-Кіндратюк Світлана Данилівна
Контактний телефон викладача	0673424708
Е-mail викладача	lytvynkindr@ukr.net
Формат дисципліни	Дисципліна за вибором
Обсяг дисципліни	Один семестр, 3,0 кредити, загальна кількість годин: 90 (30 – аудиторна робота (12 лекцій, 18 практичних), 60 – самостійна робота
Посилання на сайт дистанційного навчання	http:// ru.if.ua/
Консультації	60
2. Анотація до курсу. Покращення результатів навчально-виховного процесу в закладах середньої освіти України відповідно до світових стандартів, потреба підготовка кваліфікованих спеціалістів, компетентних у різних галузях знань і особливо глибоко в одній із них, вимагає опанування магістрами дисципліни «Вікова та педагогічна психологія: на допомогу вчителю». Вона ґрунтується на психологічній теорії та практиці надання психологічної допомоги у загальноосвітній школі різним віковим групам. Зміст дисципліни полягає в ознайомленні магістрів із науково-теоретичними основами сучасної вікової та педагогічної психології, її категоріальним ладом; прищепленні навичок самостійної мислення та роботи з психологічною літературою, вмінні застосовувати психологічні методи дослідження та елементи психологічної діагностики в навчально-виховному процесі загальноосвітньої школи, розвитку здатності самостійно мислити, критично аналізувати педагогічний досвід педагогів. Предмет дисципліни: опанування магістрами психологічних засобами розвитку та саморозвитку особистості школяра у віковому аспекті з врахуванням явищ онтогенезу та дизонтогенезу в умовах освітнього середовища загальноосвітньої школи у процесі педагогічної взаємодії вчителя та учня, з врахуванням завдань, криз, типових суперечностей та викликів того чи іншого вікового періоду.	
3. Мета та цілі курсу. Досягти належного рівня професійної компетентності у осмисленні психологічних явищ та закономірностей розвитку особистості у віковому аспекті, практиці педагогічної взаємодії з врахуванням вікових особливостей її учасників, логіки нормативного онтогенезу тв явищ дизонтогенезу, що є підставою надання інклюзивних форм освіти. Цілями курсу є засвоєння основних об'єкта, предмета й завдань вікової та педагогічної психології, яка представлена окремими напрямками, її основних категорій та понять, зв'язків з іншими науками, принципами та методами дослідження як запоруки творчого застосування вчителем отриманих відомостей в професійній діяльності, зокрема в організації педагогічного процесу та педагогічної комунікації з учнями та батьками.	

Завдання дисципліни полягають передусім у теоретичному осмисленні логіки розвитку психологічної науки в межах вікової та педагогічної психології, ознайомленні з її дослідницькими методами та напрямками надання психологічної допомоги в умовах навчального закладу.

Відповідно до вимог освітньо-професійної програми магістри повинні: *знати* предмет та завдання вікової та педагогічної психології, розуміти теоретичну основу її напрямів (біогенетичні та соціогенетичні підходи, культурно-історична теорія), основні етапи становлення вікової та педагогічної психології, зміст низки основних психологічних (психіка, особистість), вікових (розвиток, дозрівання, онтогенез, дизонтогенез, затримки та деформації розвитку), психолого-педагогічних (педагогічне спілкування), феноменів; вміти аналізувати психологічні феномени на рівні елементів структури особистості – якості особистості учня в різні вікові періоди, здійснювати їхню порівняльну характеристику; описувати структуру особистості майбутнього професіонала (студента) й викладача; розуміти тенденції та чинники розвитку особистості шкільні періоди, виокремлювати основні етапи та стадії, описувати їхній зміст; розуміти основні особливості педагогічного спілкування.

2.2. Результати навчання:

- 1) здійснювати навчання та виховання учнів з урахуванням психологічних, вікових особливостей їх розвитку; забезпечувати в ході освітнього процесу формування життєвих компетентностей та культури особистості (C1). А саме: аналізувати психологічні феномени на прикладі психічних процесів та станів, порівнювати періоди психічного розвитку в дитинстві, отрочстві, зрілості та формулювати їхні змістовні відмінності тощо; розрізняти основні аспекти розвитку в онтогенезі, його основні періоди, здійснювати аналіз вікових змін структури особистості;
- 2) демонструвати володіння методами наукового пошуку та творчого пошуку з врахуванням класичних і новітніх методологічних принципів психології. А саме: Оволодіти загальною структурою багато профільного комплексу психологічної науки, аналізувати завдання та предметне поле вікової психології та педагогічної психології;
- 3) створювати умови та забезпечувати відповідні засоби для учіння на заняттях, організовувати навчальний процес на засадах діалогу. А саме: використовувати набуті знання про психологію вікового розвитку, закономірності його онтогенезу у викладанні української мови з метою оптимізації процесу педагогічної взаємодії .
- 4) діагностувати, узагальнювати психологічні труднощі учнів, зокрема які зумовлені явищами дизонтогенезу, які виникають в ході навчального процесу та оцінюванні. А саме: розуміти специфіку методів психологічного дослідження та психологічної діагностики та прийоми їхнього застосування, ефективно працювати з психологічною інформацією, добирати інформацію з різних джерел;
- 5) організовувати процес свого навчання й психологічної самоосвіти.
- 6) ефективно використовувати набуті психологічні знання у практиці міжособистісного спілкування. А саме: володіти прийомами аналізу стосунків у міжпоколінному аспекті,

зокрема володіти прийомами написання психолого-педагогічної характеристики на представників різних вікових груп, зокрема й дорослих.

7) здатність аналізувати форми та методи роботи на засадах психодидактики та пропонувати навчальні дії й матеріали для задоволення цих потреб учнів, зокрема з особливими потребами. А саме: аналізувати основні напрями психологічної допомоги та розуміти завдання їхнього застосування практичним психологом в умовах загальноосвітньої школи та знаходити шляхи співпраці з ним.

5. Організація навчання курсу

Обсяг курсу

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	12 год
практичні заняття	18 год
самостійна робота	60 год

Ознаки курсу

Семестр	Спеціальність	Курс	Дисципліна за вибором студента
8-й	014 Середня освіта, 014. 01 Середня освіта. Українська мова і література	(рік навчання) 4-й	

Тематика курсу

Тема, план	Форма заняття	Література	Завдання, год	Вага оцінки (разом із самою роботою)	Термін виконання: Наступне заняття
<p>Лекція 1. Предмет вікової та педагогічної психології</p> <p>1. Предмет вікової та педагогічної психології, їх завдання, місце в системі наук.</p> <p>2. Основні етапи розвитку вікової та педагогічної психології.</p> <p>3. Методи дослідження у віковій та педагогічній психології, їх класифікація.</p>	Лекція	<p>1. Берк Л. Развитие ребенка. [пер. с англ.]. СПб.: Питер, 2006. 1026 с.</p> <p>2. Власова О.І. Педагогічна психологія: Навч. пос. К.: Либідь, 2005. 400с.</p> <p>3. Дьяченко М.И. Кандыбович Л.А., Кандыбович С.Л. Психология высшей школы: Учеб. пособие Мн.: Харвест, 2006. 416 с.</p> <p>4. Костюк Г.С. Вікова психологія. К., 1976.</p> <p>5. Кутішенко В. П. Вікова та педагогічна психології (Курс лекцій). – Київ, 2005. – С. 5 – 13.</p> <p>6. Максименко С.Д. Розвиток особистості – розгортання чи новоутворення <i>Психолог.</i> 2005. № 46. С. 4-10.</p> <p>7. Максименко С. Д. Основи генетичної психології. К., 1998. С. 9 – 17, 23 – 24.</p> <p>8. Подоляк Л.Г. Юрченко В.І. Психологія вищої школи: Підручник К.: Каравелла, 2014. 360 с.</p> <p>9. Савчин М.В., Василенко Л.П. Вікова психологія К.: Академвид., 2005 360 с.</p> <p>10. Психологічна енциклопедія / Автор-</p>	<p>Запитання до теми 1</p> <p>1. Назвіть актуальні проблеми вікової та педагогічної психології</p> <p>2. В чому полягають основні завдання вікової психології?</p> <p>3. В чому полягають основні завдання педагогічної психології?</p> <p>4. Окресліть основні принципи дослідження в галузі вікової психології.</p> <p>5. Охарактеризуйте систему методів вікової та педагогічної психології</p>	7	

<p>Лекція 2.. Теоретичні основи вікової психології</p> <p>1. Умови, джерела та рушійні сили розвитку, закономірності психічного розвитку.</p> <p>2. Теорії біогенетичні та соціогенетичні, конвергенції двох факторів.</p> <p>3. Культурно-історична концепція, її основні положення..</p>	<p>Лекція</p>	<p>упорядник О.М. Степанов. К.: «Академвидпв». 2006.424 с.</p> <p>11. Баттерворт Д. Харрис М. Принципы психологии развития. М.: 2000.</p> <p>12. Гоян І. М. , Палій А.А. Методи діагностики психічного розвитку дитини Івано-Франківськ; Симфонія-форте, 2014. 652 с.</p> <p>Література</p> <p>Берк Л. Развитие ребенка. [пер. с англ.]. СПб.: Питер, 2006. 1026 с.</p> <p>Би Х. Развитие ребенка. [пер. с англ.]. СПб: Питер, 2004. 768 с.</p> <p>Выготский Л.С. Развитие высших психических функций <i>Хрестоматия по психологии</i> ; под ред. А.В. Петровского. М., Просвещение, 1977. С. 361 – 365.</p> <p>Выготский Л. С. Проблема возраста <i>Собр. соч. в 6 т. Т. 4.</i> М.: Педагогика, 1984. С. 256 – 260.</p> <p>Заброцький М. Основи вікової психології. Тернопіль, 2005. С. 6 – 31.</p> <p>Костюк Г.С. Вікова психологія. К., 1976.</p> <p>Максименко С. Д. Онтогенез особистості <i>Практична психологія та соціальна робота.</i> 2006. № 10. С. 1–10.</p> <p>Рибалко В. В., Максименко С.Д. Генетико-психологічна теорія народження, зростання та існування особистості <i>Практична психологія та соціальна робота.</i> 2009. № 3. С. 1-5; № 4. С. 26-33; № 5. С.55-56.</p> <p>Савчин М. В., Василенко Л. П. Вікова психологія. Київ, Академвидав, 2005. 358.</p> <p>Токарєва Н. М., Шамне А.В. Вікова та педагогічна психологія. Посібник для вищих навч. закл. Київ, 2017. 548 с.</p> <p>Гуменюк О. Проблематика «Я» у психоаналітичній теорії Зигмунда Фрейда <i>Психолог.</i> 2005. №7. С. 3-6.</p> <p>Гуменюк О. Его-психологія в теорії особистості Еріка Еріксона <i>Психолог.</i> 2005. № 46. С. 11-16.</p>	<p>Запитання до теми:</p>	<p>7</p>	<p>Наступне заняття</p>
--	---------------	--	---------------------------	----------	-------------------------

<p>Лекція 3. Тема 4. Психологія раннього та зрілого дитинства</p> <p>1. Період новонародженості, немовляти, передшкільний. Кризи та основні фази.</p> <p>2. Провідна діяльність, розвиток мовлення у передшкільному віці. Криза 3 років.</p> <p>3. Психічний розвиток дошкільника: провідна діяльність, її структура, види та новоутворення в дошкільному віці.</p>	<p>Лекція</p>	<p>Психологічні словники різних років видання (словники з загальної та вікової психології тощо).</p> <p>Література</p> <p>Бауэр Т. Психическое развитие младенца. М.: Прогресс, 1979.</p> <p>Берк Л. Развитие ребенка. [пер. с англ.]. СПб.: Питер, 2006. 1026 с.</p> <p>Би Х. Развитие ребенка. [пер. с англ.]. СПб.: Питер, 2004. 768 с.</p> <p>Выготский Л.С. Развитие высших психических функций // Хрестоматия по психологии / Под ред. А.В. Петровского. М., Просвещение, 1977. С. 361 – 365. – 3 экз.</p> <p>Выготский Л. С. Проблема возраста // Собр. соч. в 6 т. Т. 4. М.: Педагогика, 1984. С. 256 – 260.</p> <p>Кононко О.Л. Соціально-емоційний розвиток особистості (в дошкільному дитинстві). К.: Освіта, 1998. 255 с.</p> <p>Методи вивчення психічного розвитку дитини-дошкільника: Методичний посібник. – К.:Світлич, 2004. – С. 5 – 9.</p> <p>Литвиненко С.І. Ігротерапія. Київ, Шкільний світ, 2010. 55 с.</p> <p>Свирська Л. П. Взаємодія дорослих з дітьми раннього віку. К. Вид. пед.. газети, 2004. 112 с.</p> <p>Батуев Е. С., Кащавцев А. Г., Соболева М. В. Исследование зрительного представления у новорожденных детей в ситуации выбора. <i>Вопросы психологии</i>. 1995, № 3. С. 114 – 118.</p> <p>Біла І. М. Перцептогенезис у пренатальному періоді розвитку <i>Практична психологія та соціальна робота</i>. 2012. № 7.С. 48–53.</p> <p>Мухина В.С. Изобразительная деятельность ребенка как форма усвоения социального опыта . М. Педагогика, 1988. – с. 22-40.</p> <p>Бреусенко-Кузнецова О. Арт-простір казкотерапії // Психолог. – 2007. – №28. – С.18-22.</p> <p>Обухова Л.Ф. Концепция</p>	<p>Запитання по темі:</p> <p>Запитання до теми 3:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. В чому полягає сутність процесу учіння студентів? 2. Назвіть основні концепції учіння. 3. Опишіть структур учбової діяльності та її складові. 4. Які існують психологічні фактори успішності учіння учнів та студентів ? 5. В чому полягає сутність психодидактики вищої школи? 6. Назвіть основні форми організації навчання у вищій школі. 7. Розкрийте особливості методики проблемного навчання в роботі зі студентами-філологами. 8. Який існує зв'язок між змістом освіти та результати навчання? <p>Запитання до теми 4:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Охарактеризуйте студентів як представників певної вікової когорти. 2. Назвіть основні періодизації психічного розвитку у віковій психології. 3. Які типи студентів з огляду на їхнє ставлення до навчання та 	<p>7</p>	<p>На консультації</p>
--	---------------	--	---	----------	------------------------

<p>Лекція 4. Тема 5. <i>Психологія молодшого школяра</i></p> <p>1. Психічний розвиток молодшого школяра: проблеми онтогенезу та дизонтогенезу.</p> <p>3. Освітній простір та соціальна ситуація розвитку молодшого школяра.. Навчання як провідна діяльність періоду.</p> <p>5. Розвиток особистості молодшого школяра..</p>	<p style="text-align: center;">Лекція</p>	<p>Жана Пиаже: за и против. М.: Изд-во М.ун-та, 1981. 191 с.</p> <p>Филиппова Г. Г. Сравнительно-психологическое исследование комплекса оживления <i>Вопросы психологии</i>. 1998. № 6. С. 24–34.</p> <p>Хоментаускас Г.Т. Семья глазами ребенка. М.: Рипол классик, 2003. 224 с.</p> <p>Эберляйн Г. Страхи здоровых детей. М.: Знание, 1981. 192 с.</p> <p style="text-align: center;">Література</p> <p>1.Заброцький М. Основи вікової психології. – Тернопіль, 2005. – С. 45 – 53.</p> <p>2.Кутішенко В. П. Вікова та педагогічна психології (Курс лекцій). – Київ, 2005. – С. 30 – 38.</p> <p>3.Литвин С. укл. / Психологічна діагностика умов формування обдарованості учнів. Методичні матеріали. Івано-Франківськ, 1991.</p> <p>4.Матюшина М.В.Мотивация учения младших школьников – М.: Педагогика, 1984. 141 с.</p> <p>5.Савчин М. В., Василенко Л. П. Вікова психологія. – Київ, Академвидав, 2005. –358.</p> <p>Токарева Н. М., Шамне А.В. Вікова та педагогічна психологія. Посібник для вищих навч. закл. Київ, 2017. 548 с.</p> <p>Коломинский Я.Л, Панько Е.А. Учителю о психологии детей шестилетнего возраста М.: Просвещение, 1988. 190 с.</p> <p>Маркова А.К., Матис Т.А., Орлов А.Б. Формирование мотивации учения. – М.: Просещение, 1990. 192 с.</p> <p>Сівак С. Скринінг шкільного життя. Методика комплексного психодіагностичного вивчення стану навчально-виховного процесу загальноосвітньої школи. Тернопіль, «Підручники й посібники», 2002. 72 с.</p> <p>Чепелева Н.В. Культура читання. К. Тов. «Знання», 1980. 48 с.</p> <p>Эльконин Д.Б. Как учить детей читать. М.: Знание,,</p>	<p>майбутньої професійної діяльності Ви можете виокремити?.</p> <p>4. В чому полягають проблеми адаптації студентів до навчання у виші?</p> <p>Запитання до теми 5:</p> <p>1. В чому полягає сутність онтогенезу та дизонтогенезу</p> <p>2. Назвіть складові структури навчальної діяльності?</p> <p>3. В чому виявляється мотивація навчання молодших школярів?.</p> <p>4. Дайте визначення поняття «івміння вчитися»».</p>	<p style="text-align: center;">6</p>	<p style="text-align: center;">На наступних заняттях</p>
---	--	---	--	--------------------------------------	--

<p>Лекція 5. Тема 6. Психологія дорослішання</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Підлітковий період: дозрівання, кризи, акселерація. 2. Соціальна ситуація розвитку, провідна діяльність, новоутворення. 3. Акцентуації характеру підлітків та їх види. 4. Пізнавальні інтереси підлітків та юнаків. 5. Розвиток самостійності, самоорганізації, життєві та професійні плани. <p>Тема 7. Психологія взаємодії</p>	<p>Лекція</p> <p>Лекція</p>	<p>1991. 80 с.</p> <p>Література</p> <p>Кле М. Психология подростка [пер. с фр.]. М.: Педагогика, 1991.</p> <p>Кон.И. Психология ранней юности М.: Просвещение, 1989. 259 с.</p> <p>Кон И. Дружба. М.: Политиздат, 1987.</p> <p>Крайг Г. Психология развития. [пер. с англ.].СПб: Из-д. «Питер»,2000. 992</p> <p>Малкова Е. Е., Наумова А. А. Подростковый период формирования личности как фундаментальная проблема науки и практики <i>Практична психологія та соціальна робота</i>. 2012. № 12. С. 29–37.</p> <p>Поліщук В. М. Криза 17 років як перехідний період від підліткового та юнацького віку (дівчата) <i>Практична психологія та соціальна робота</i>. 2011. № 11. С. 16.</p> <p>Токарсва Н. М., Шамне А.В. Вікова та педагогічна психологія. Посібник для вищих навч. закл. Київ, 2017. 548 с.</p> <p>Леонгард К. Акцентуированные личности. Киев, Гловное изд-во «Вища школа», 1989. 374 с.</p> <p>Литвин-Кіндратюк С., Кіндратюк Б. Народознавство та організація здорового способу життя школярів.:Моногр.. Івано-Франківськ, 1988. 312 с.</p> <p>Поліщук В. М. Симптомокомплекси переживань вікових криз у підлітковому і юнацькому віці <i>Практична психологія та соціальна робота</i>. 2013. № 4. С. 1–5.</p> <p>Формирование личности в переходный период от подросткового к юношескому возрасту / Под ред. И.В. Дубровиной. М., Педагогика, 1987.</p> <p>Література</p> <p>Александрова М. Д.</p>	<p>Питання до теми7:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. В чому полягає сутність педагогічного спілкування? 2. Назвіть основні сторони педагогічного 	<p>6</p>	<p>На консультації</p>
--	-----------------------------	--	--	----------	------------------------

<p>вчителя й учня</p> <p>1. Психологія ранньої, середньої та пізньої зрілості та старіння. Вибір професії та становлення професіонала.</p> <p>2. Поняття психодидактики, її основи.</p> <p>3. Освітній простір та психологічні моделі навчання. Урок як форма організації навчання.</p> <p>4. Особистість вчителя.</p>		<p>Проблемы социальной и психологической геронтологии. Л.: Изд-во Ленингр. ун-та, 1974.</p> <p>Ананьев Б. Г. Некоторые проблемы психологии взрослых. М.: 1972.</p> <p>Ильин Е.П. Психология взрослости. Спб.: Питер, 2000. 544 с.</p> <p>Крайг Г. Психология развития. [пер. с англ.].СПб: Из-д. «Питер»,2000. 992 с.</p> <p>Власова О.І. Педагогічна психологія: Навч. пос. К.: Либідь, 2005. 400с.</p> <p>Гадецький М.В., Хлебнікова Т.М. Організація навчального процесу в сучасній школі ; Навч-метод. Посібник. Харків, Вид-во «ранок», 2004. 133 с.</p> <p>Гончарук П.А. Психологія навчання / П.А. Гончарук. К.: Вища школа, 1985. 144с.</p> <p>Подоляк Л.Г. Психологія вищої школи: Підручник / Л.Г. Подоляк, В.І. Юрченко. К.: Каравелла, 2014. 360 с.</p> <p>Савчин М.В. Педагогічна психологія: Навчальний посібник. Дрогобич: Видавнича фірма "Відродження", 1998. 142 с.</p> <p>Токарева Шамне А. Вікова та педагогічна психологія: Навчальний посібник К.: Просвіта, 2014. 416 с.</p> <p>Висьневска-Рошковска К. Новая жизнь после шести десяти; общ. ред. А.В. Толстых [пер. с польск.]. М.: Прогресс, 1989. 263 с.</p> <p>Малкина-Пых И. Х. Возрастные кризисы: Справочник практического психолога. М.: Изд-во Эксмо, 2005. 896 с.</p> <p>Стюарт-Гамильтон Я. Психология старения. СПб.: Питер, 2002. С. 13–33, 42–67.</p> <p>Поліщук В. М. Криза входження у дорослість як перехідний період від юнацького віку до вступу у дорослість <i>Практична психологія та соціальна робота</i>. 2012. № 9. С. 1–6.</p> <p>Холлис Дж. Перевал в середине жизни. Кризис среднего возраста. М.: Комто-Центр, 2008. 202.</p>	<p>спілкування ат його види.</p> <p>3. В чому виявляється педагогічна позиція викладача?</p> <p>4. Дайте визначення поняття «педагогічний конфлікт».</p>	<p>7</p>	<p>На індивід. занятті</p>
---	--	---	--	----------	----------------------------

<p align="center">Практичне заняття 1.</p> <p align="center">Тема1. Предмет вікової та педагогічної психології (2 години)</p> <p>1. Актуальні проблеми вікової психології в добу глобалізації та соціокультурних трансформацій. Предмет вікової та педагогічної психології, їх завдання, місце в системі наук.</p> <p>2. Основні етапи розвитку вікової та педагогічної психології.</p> <p>3. Специфіка методів дослідження у віковій та педагогічній психології. Класифікація методів дослідження.</p> <p>4. Поняття спостереження, експерименту, психодіагностичні методи, особливості їх використання у віковій та педагогічній психології.</p>	<p align="center">практичне</p>	<p align="center">Основна література</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Берк Л. Развитие ребенка. [пер. с англ.]. СПб.: Питер, 2006. 1026 с. 2. Власова О.І. Педагогічна психологія: Навч. пос. К.: Либідь, 2005. 400с. 3. Дьяченко М.И. Кандыбович Л.А., Кандыбович С.Л. Психология высшей школы: Учеб. пособие Мн.: Харвест, 2006. 416 с. 4. Костюк Г.С. Вікова психологія. К., 1976. 5. Кутішенко В. П. Вікова та педагогічна психології (Курс лекцій). – Київ, 2005. – С. 5 – 13. 6. Максименко С.Д. Розвиток особистості – розгортання чи новоутворення <i>Психолог.</i> 2005. № 46. С. 4-10. 7. Максименко С. Д. Основи генетичної психології. К., 1998. С. 9 – 17, 23 – 24. 8. Подоляк Л.Г. Юрченко В.І. Психологія вищої школи: Підручник К.: Каравелла, 2014. 360 с. 9. Савчин М.В., Василенко Л.П. Вікова психологія К.: Академвид., 2005 360 с. 10. Психологічна енциклопедія / Автор-упорядник О.М. Степанов. К.: «Академвидпв». 2006.424 с. <p align="center">Додаткова література</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Баттерворт Д. Харрис М. Принципи психології розвитку. М.: 2000. 2. Гоян І. М. , Палій А.А. Методи діагностики психічного розвитку дитини Івано-Франківськ; Симфонія-форте, 2014. 652 с. 3. Заброцький М. Основи вікової психології. Тернопіль, 2005. С. 6 – 17. 4. Кутішенко В. П. Вікова та педагогічна психології (Курс лекцій). Київ, 2005. – С. 5 – 13. 5. Максименко С. Д. Онтогенез особистості <i>Практична психологія та соціальна робота.</i> 2006. № 10. С. 1–10. 6. Максименко С.Д. Види спостереження та специфіка його реалізації <i>Психолог.</i> 2004. №2. С. 4-7. 	<p align="center">Практична частина: виступ з аналізом наукової статті з актуальних проблем вікової психології за власним вибором</p> <p>Актуальні проблеми психологічної науки (на прикладні аналізу самостійно обраних для конспектування наукових статей з проблем, вікової, та педагогічної психології</p> <p>2. Ознайомлення з методами дослідження в віковій психології (на прикладі однієї з психодіагностичних методик, оформлення результатів мікродослідження та висновків письмово).</p>	<p align="center">8</p>	<p align="center">На консультації</p>
<p>Практичне №2</p> <p align="center">Тема 2. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВІКОВОЇ ПСИХОЛОГІЇ</p> <p align="center">План</p> <p>1. Умови, джерела та рушійні сили розвитку. Загальні закономірності психічного розвитку.</p> <p>2. Теорії біогенетичні та соціогенетичні, конвергенції двох факторів.</p>	<p align="center">практичне</p>	<p align="center">Основна література</p> <p>Берк Л. Развитие ребенка. [пер. с англ.]. СПб.: Питер, 2006. 1026 с.</p> <p>Би Х. Развитие ребенка. [пер. с англ.]. СПб: Питер, 2004. 768 с.</p> <p>Выготский Л.С. Развитие высших психических функций <i>Хрестоматия по психологии</i> ; под ред. А.В. Петровского. М., Просвещение, 1977. С. 361 – 365.</p> <p>Выготский Л. С. Проблема возраста <i>Собр. соч. в 6 т. Т. 4.</i></p>	<p align="center">Практична частина: представити одну з 12 провідних теоретичних шкіл вікової психології у вигляді короткого огляду основних ідей, поглядів її предваників, основних понять</p>	<p align="center">7</p>	<p align="center">На наступні заняття</p>

<p>3. Культурно-історична концепція Л. Виготського. Проблема навчання й розвитку.</p> <p style="text-align: center;">Тема 3.ПЕРІОДИЗАЦІЯ ПСИХІЧНОГО РОЗВИТКУ В ОНТОГЕНЕЗІ</p> <p style="text-align: center;">План</p> <p>:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Вік та період як «клітинки» аналізу та проблема критерія періодизації психічного розвитку. 2. Стадії розвитку особистості за Е. Еріксоном 3. Стадії розвитку інтелекту за Ж. Піаже. 4. Стадії морального розвитку за Л. Колбергом. 5. Періодизація психічного розвитку Д. Ельконіна. 	<p>Практичне</p>	<p>М.: Педагогика, 1984. С. 256 – 260</p> <p>Заброцький М. Основи вікової психології. Тернопіль, 2005. С. 6 – 31.</p> <p>Костюк Г.С. Вікова психологія. К., 1976.</p> <p>Максименко С. Д. Онтогенез особистості <i>Практична психологія та соціальна робота.</i> 2006. № 10. С. 1–10.</p> <p>Рибалко В. В., Максименко С.Д. Генетико-психологічна теорія народження, зростання та існування особистості <i>Практична психологія та соціальна робота.</i> 2009. № 3. С. 1-5; № 4. С. 26-33; № 5. С.55-56.</p> <p>Савчин М. В., Василенко Л. П. Вікова психологія. Київ, Академвидав, 2005. 358.</p> <p>Токарева Н. М., Шамне А.В. Вікова та педагогічна психологія. Посібник для вищих навч. закл. Київ, 2017. 548 с.</p> <p style="text-align: center;">Додаткова література</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Гуменюк О. Проблематика «Я» у психоаналітичній теорії Зигмунда Фрейда <i>Психолог.</i> 2005. №7. С. 3-6. 2. Гуменюк О. Его-психологія в теорії особистості Еріка Еріксона <i>Психолог.</i> 2005. № 46. С. 11-16. 3. Психологічні словники різних років видання (словники з загальної та вікової психології тощо). <p style="text-align: center;">Основна література</p> <p>Выготский Л. С. Проблема возраста <i>Собр. соч. в 6 т. Т. 4.</i> М.: Педагогика, 1984. С. 256 – 260.</p> <p>Заброцький М. Основи вікової психології. Тернопіль, 2005. С. 6 – 31.</p> <p>3.Костюк Г.С. Вікова психологія. К., 1976.</p> <p>4.Максименко С. Д. Онтогенез особистості <i>Практична психологія та соціальна робота.</i> 2006. № 10. С. 1–10.</p> <p>5. Кутішенко В. П. Вікова та педагогічна психології (Курс лекцій). Київ, 2005. С. 5 – 24.</p> <p>6. Савчин М. В., Василенко Л. П. Вікова психологія. – Київ, Академвидав, 2005. –358. – С. 7 – 110.</p> <p>7. Токарева Н. М., Шамне А.В. Вікова та педагогічна психологія. Посібник для вищих навч. закл. Київ, 2017. 548 с.</p> <p style="text-align: center;">Додаткова література</p> <p>Виготський Л.С. Развитие высших психических функций <i>Хрестоматія по психології;</i> под ред. А.В. Петровского. М.: Посвещение, 1977. С. 361-365.</p> <p>Выготский Л. С. Проблема возрастной периодизации</p>	<p>(за вибором) .</p> <p style="text-align: center;">Практична частина: підготувати схеми порівняльного аналізу періодизацій Еріксона та Ельконіна;</p> <p style="text-align: center;">7</p>	<p>На наступні омік занятті</p>
--	-------------------------	--	---	---------------------------------

<p style="text-align: center;">Практична №4 Тема 4. ПСИХОЛОГІЯ РАНЬОГО ТА ЗРІЛОГО ДИТИНСТВА (2 години)</p> <p style="text-align: center;">План</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Основні періоди та криза народження й 1 року. Період немовляти, основні фази. 2. Провідна діяльність та розвиток мовлення у передшкільному віці. Криза 3 років, симптоми кризи. 3. Психічний розвиток дитини дошкільника: провідна діяльність, її структура, види та новоутворення в дошкільному віці. 4. Соціальна ситуація розвитку та родинне виховання. 5. Зображувальна діяльність дитини, дитячий малюнок як засіб психокорекції. 	<p style="text-align: center;">Практичне</p>	<p>детского развития <i>Собр. соч. в 6 томах.</i> Т. 4. М.: Педагогика, 1984. С. 244–256.</p> <p>Моргун В. Ф., Ткачева Н. Ю. Проблема периодизации развития личности в психологии. М., 1981</p> <p>Психологічні словники різних років видання (словники з загальної та вікової психології тощо).</p> <p>Эльконин Д. Б. К проблеме периодизация психического развития в детском возрасте <i>Хрестоматия по психологии</i>; под ред. А.В. Петровского. М.: Посвещение, 1977. С. 348 – 356.</p> <p>Эриксон Э. Г. Детство и общество. СПб.:Ленато, АСТ, Фонд „Университетская книга”, 1996.</p> <p style="text-align: center;">Основна література</p> <p>Бауэр Т. Психическое развитие младенца. М.: Прогресс, 1979.</p> <p>Берк Л. Развитие ребенка. [пер. с англ.]. СПб.: Питер, 2006. 1026 с.</p> <p>Би Х. Развитие ребенка. [пер. с англ.]. СПб.: Питер, 2004. 768 с.</p> <p>Выготский Л.С. Развитие высших психических функций // <i>Хрестоматия по психологии</i> / Под ред. А.В. Петровского. М., Просвещение, 1977. С. 361 – 365.</p> <p>Выготский Л. С. Проблема возраста // <i>Собр. соч. в 6 т. Т. 4.</i> М.: Педагогика, 1984. С. 256 – 260.</p> <p>Кононко О.Л. Соціально-емоційний розвиток особистості (в дошкільному дитинстві). К.: Освіта, 1998. 255 с.</p> <p>Методи вивчення психічного розвитку дитини-дошкільника: Методичний посібник. – К.:Світлич, 2004. – С. 5 – 9.</p> <p>Литвиненко С.І. Ігротерапія. Київ, Шкільний світ, 2010. 55 с.</p> <p>Свирська Л. П. Взаємодія дорослих з дітьми раннього віку. К. Вид. пед. газети, 2004. 112 с.</p> <p style="text-align: center;">Додаткова література</p> <p>Батуев Е. С., Качавцев А. Г., Соболева М. В. Исследование зрительного представления у новорожденных детей в ситуации выбора. <i>Вопросы психологии.</i> 1995, № 3. С. 114 – 118.</p> <p>Біла І. М. Перцептогенезис у пренатальному періоді розвитку <i>Практична психологія та соціальна робота.</i> 2012. № 7.С. 48–53.</p> <p>Мухина В.С. Изобразительная деятельность ребенка как форма усвоения социального опыта . М. Педагогика, 1988. – с. 22-40.</p> <p>Бреусенко-Кузнецова О. Арт-простір казкотерапії // <i>Психолог.</i> – 2007. – №28. – С.18-22.</p> <p>Обухова Л.Ф. Концепция Жана Пиаже: за и против. М.: Изд-во М.ун-та, 1981. 191 с.</p> <p>Филиппова Г. Г. Сравнительно-психологическое исследование комплекса оживления <i>Вопросы психологии.</i> 1998. № 6. С. 24–34.</p>	<p style="text-align: center;">Практична частина: аналіз способів та прийомів урізноманітнення ситуацій спілкування батьків з немовлятами (дидактична гра); скласти психолого-педагогічну характеристику особистості дошкільника</p>	<p style="text-align: center;">7</p>	<p style="text-align: center;">На наступні ому занятті</p>
--	--	--	---	--------------------------------------	--

<p>Практична №5. Тема 5. ПСИХОЛОГІЯ МОЛОДШОГО ШКОЛЯРА (4 години)</p> <p>План</p> <p>1. Психічний розвиток молодшого школяра: проблеми онтогенезу та дизонтогенезу. Проблеми готовності дитини до школи. Види готовності.</p> <p>3. Освітній простір та соціальна ситуація розвитку молодшого школяра: ролі, вимоги, правила, труднощі адаптації.</p> <p>4. Навчання як провідна діяльність періоду: структура, мотивація, новоутворення.</p> <p>5. Розвиток особистості молодшого школяра : інтелектуальний та моральний</p>	<p>практична</p>	<p>Хоментаскас Г.Т. Семья глазами ребенка. М.: Рипол класик, 2003. 224 с. Эберляйн Г. Страхи здоровых детей. М.: Знание, 1981. 192 с.</p> <p>Основна література</p> <p>1.Заброцький М. Основи вікової психології. – Тернопіль, 2005. – С. 45 – 53.</p> <p>2.Кутішенко В. П. Вікова та педагогічна психології (Курс лекцій). – Київ, 2005. – С. 30 – 38.</p> <p>3.Литвин С. укл. / Психологічна діагностика умов формування обдарованості учнів. Методичні матеріали. Івано-Франківськ, 1991.</p> <p>4.Матюшина М.В.Мотивация учения младших школьников – М.: Педагогика, 1984. 141 с.</p> <p>5.Савчин М. В., Василенко Л. П. Вікова психологія. – Київ, Академвидав, 2005. –358.</p> <p>Токарева Н. М., Шамне А.В. Вікова та педагогічна психологія. Посібник для вищих навч. закл. Київ, 2017. 548 с.</p> <p>Додаткова література</p> <p>Коломинский Я.Л, Панько Е.А. Учителю о психологии детей шестилетнего возраста М.: Просвещение, 1988. 190 с</p> <p>Маркова А.К., Матис Т.А., Орлов А.Б. Формирование мотивации учения. – М.: Просвещение, 1990. 192 с.</p> <p>Сівак С. Скринінг шкільного життя. Методика комплексного психодіагностичного вивчення стану навчально-виховного процесу загальноосвітньої школи. Тернопіль, «Підручники й посібники», 2002. 72 с.</p> <p>Чепелева Н.В. Культура читання. К. Тов. «Знання», 1980. 48 с.</p> <p>Эльконин Д.Б. Как учить детей читать. М.: Знание,, 1991. 80 с.</p>	<p>Практична частина : ознайомитися з вимогами до анкети, яка спрямована на вивчення структури мотивів навчання учнів та апробувати її.</p> <p>Описати структуру мотивації навчальної діяльності учня. В чому відмінність між навчанням та учінням? Порівняйте низку інноваційних технологій навчання.</p>	<p>8</p>	<p>На консультації</p>
<p>Тема 6. ПСИХОЛОГІЯ ДОРΟΣЛІШАННЯ:ПІДЛІТОК, ЮНАК(4 години)</p> <p>План</p> <p>1. Підлітковий період: фізичне дозрівання та соціалізація, симптоми кризи, явище акселерація.</p> <p>2. Соціальна ситуація розвитку, провідна діяльність, новоутворення.</p> <p>3. Акцентуації характеру підлітків</p>	<p>практична</p>	<p>Основна література</p> <p>Кле М. Психология подростка [пер. с фр.]. М.: Педагогика, 1991.</p> <p>Кон.И. Психология ранней юности М.: Просвещение, 1989. 259 с.</p> <p>Кон И. Дружба. М.: Политиздат, 1987.</p> <p>Крайг Г. Психология развития.</p>	<p>Практична частина: скласти психолого-педагогічну характеристику особистості підлітка; аналіз ставлення</p>	<p>8</p>	<p>На наступні заняття</p>

<p>та їх види.</p> <p>4. Пізнавальні інтереси підлітків та юнаків, особливості мислення.</p> <p>5. Розвиток самостійності, самоорганізації, життєві та професійні плани.</p>		<p>[пер. с англ.].СПб: Из-д. «Питер»,2000. 992</p> <p>Малкова Е. Е., Наумова А. А. Подростковый период формирования личности как фундаментальная проблема науки и практики <i>Практична психологія та соціальна робота.</i> 2012. № 12. С. 29–37.</p> <p>Поліщук В. М. Криза 17 років як перехідний період від підліткового та юнацького віку (дівчата) <i>Практична психологія та соціальна робота.</i> 2011. № 11. С. 16.</p> <p>Токарєва Н. М., Шамне А.В. Вікова та педагогічна психологія. Посібник для вищих навч. закл. Київ, 2017. 548 с.</p> <p>Додаткова література</p> <p>Леонгард К. Акцентуированные личности. Киев, Гловное изд-во «Вища школа», 1989. 374 с.</p> <p>Литвин-Кіндратюк С., Кіндратюк Б. Народознавство та організація здорового способу життя школярів.:Моногр.. Івано-Франківськ, 1988. 312 с.</p> <p>Поліщук В. М. Симптомокомплекс переживань вікових криз у підлітковому і юнацькому віці <i>Практична психологія та соціальна робота.</i> 2013. № 4. С. 1–5.</p> <p>Формирование личности в переходный период от подросткового к юношескому возрасту / Под ред. И.В. Дубровиной. М., Педагогика, 1987.</p>	<p><i>підлітків та юнаків до читання, прийоми бібліотерапії в роботі з студентами (на прикладі презентації улюбленої книги та анкетування на тему «Читацькі інтереси»</i></p>		
<p>Тема 7. ПСИХОЛОГІЯ ВЗАЄМОДІЇ ВЧИТЕЛЯ Й УЧНЯ (2 години)</p> <p>План</p> <p>1. Психологія ранньої, середньої та пізньої зрілості та старіння. Вибір професії та становлення професіонала.</p> <p>2. Поняття психодіагностики. теоретичні засади педагогічної психології.</p> <p>3. Освітній простір та психологічні моделі навчання. Урок як форма організації навчання.</p> <p>4. Особистість вчителя: досвід, здібності, майстерність.</p>	<p>е</p> <p>Практичне</p>	<p>Основна література</p> <p>Александрова М. Д. Проблемы социальной и психологической геронтологии. Л.: Изд-во Ленингр. ун-та, 1974.</p> <p>Ананьев Б. Г. Некоторые проблемы психологии взрослых. М.: 1972.</p> <p>Ильин Е.П. Психология взрослости. СПб.: Питер, 2000. 544 с.</p> <p>Крайг Г. Психология развития. [пер. с англ.].СПб: Из-д. «Питер»,2000. 992</p> <p>Власова О.І. Педагогічна психологія: Навч. пос. К.: Либідь, 2005. 400с.</p> <p>Гадецький М.В., Хлебнікова Т.М. Організація навчального процесу в сучасній школі ; Навч-метод. Посібник. Харків, Вид-во «ранок», 2004. 133 с</p> <p>Гончарук П.А. Психологія навчання / П.А. Гончарук. К.: Вища школа, 1985. 144с.</p> <p>Подольак Л.Г. Психологія вищої школи: Підручник / Л.Г. Подольак, В.І. Юрченко. К.: Каравелла, 2014. 360 с</p> <p>Савчин М.В. Педагогічна психологія: Навчальний посібник. Дрогобич: Видавнича фірма «Відродження», 1998. 142 с.</p> <p>Токарєва Шамне А. Вікова та</p>	<p>Практична частина: описати переваги та труднощі зрілого віку (есе); ознайомлення зі психологічною схемою аналізу навчального заняття. здійснити самодіагностику готовності до педагогічної взаємодії</p> <p>Описати суспільну значущість професії викладача, його професійні функції. Дати характеристику поняттю педагогічна діяльність, її структури. Назвати елементи педмайстерності викладача, ступені її розвитку.</p>	<p>8</p>	<p>На консультації</p>

		<p>педагогічна психологія: Навчальний посібник К.: Прогрес, 2014. 416 с.</p> <p><i>Додаткова</i></p> <p>Висьневська-Рожковська К. Новая жизнь после шести десяти; общ. ред. А.В. Толстых [пер. с польск.]. М.: Прогресс, 1989. 263 с.</p> <p>Малкина-Пых И. Х. Возрастные кризисы: Справочник практического психолога. М.: Изд-во Эксмо, 2005. 896 с.</p> <p>Стюарт-Гамильтон Я. Психология старения. СПб.: Питер, 2002. С. 13–33, 42–67.</p> <p>Поліщук В. М. Криза входження у дорослість як перехідний період від юнацького віку до вступу у дорослість <i>Практична психологія та соціальна робота</i>. 2012. № 9. С. 1–6.</p> <p>Холлис Дж. Перевал в середине жизни. Кризис среднего возраста. М.: Комто-Центр, 2008. 202.</p>		
--	--	--	--	--

6. Система оцінювання курсу

Загальна система оцінювання курсу:	Очна форма навчання: 5 балів студент отримує за відвідування лекційних занять, 60 – робота на практичних заняттях, 35 – виконання завдань самостійної роботи (за кожне завдання 3.5 бали). Заочна форма навчання: 5 балів за відвідування лекцій та участь в обговореннях; 35 за роботу на практичному занятті та контрольна робота; 60 балів самостійна робота (кожне виконане завдання 6 балів).
Вимоги до письмової роботи.	Кореляція поставлених завдань, теоретичної і практичної значимості та висновків
Семінарські заняття	Немає
Умови допуску до підсумкового контролю.	Виконання всіх видів завдань, зокрема написання контрольної роботи та тих, що стосуються самостійної роботи

7. Політика курсу. Студент має регулярно відвідувати лекції, готуватися до практичних занять з врахуванням форм і методів роботи (підготовка до усних відповідей, виступів, дискусій, виконання практичних письмових робіт, написання контрольної роботи). На заняттях звертається увага на його інтереси до різних тем в курсі вікової та педагогічної психології, заохочується виконання індивідуальних творчих завдань, які розкривають його уподобання та стиль мислення. Робота на парах тісно пов'язана із самостійною роботою. Вона охоплює як завдання, що передбачають ознайомлення та конспектування обов'язкових та самостійно підібраних першоджерел, так і дослідницькі творчі завдання, які розвивають творче мислення та професійні компетентності студентів.

За відвідування лекцій студент отримує 5 балів, (очна форма), підготовка до практичних занять (усні відповіді до 35 балів очна форма та 10 балів заочна форма; виконання письмових практичних завдань – 15 балів, контрольна робота 10 балів), виконання завдань самостійної роботи (35 балів очна форма та 60 балів заочна), а також творчий підхід до вирішення проблемних ситуацій, уміння застосовувати теоретичні знання при моделюванні шляхів їх розв'язання – 5 балів.

13. Методичне забезпечення

1. Крайніков Е.В. Психологія розвитку Словник-довідник.– К., 2004.
2. Психологический словарь / Под ред. В.В. Давыдова. – М., Просвещение, 1986.
3. Психологическая энциклопедия / Под ред. Р. Корсини, А. Ауэрбаха – СПб, 2006.
4. Психологічна енциклопедія / Автор-упорядник О.М. Степанов. К.: «Академвидав», 2006. 424 с.

14. Рекомендована література

Базова

1. Александрова М. Д. Проблемы социальной и психологической геронтологии. Л.: Изд-во Ленингр. ун-та, 1974.
2. Ананьев Б. Г. Некоторые проблемы психологии взрослых. М.: 1972.
3. Берк Л. Развитие ребенка. [пер. с англ.]. СПб.: Питер, 2006. 1026 с.
4. Би Х. Развитие ребенка. [пер. с англ.]. СПб: Питер, 2004. 768 с.
5. Власова О.І. Педагогічна психологія: Навч. пос. К.: Либідь, 2005. 400с.
6. Выготский Л.С. Развитие высших психических функций // Хрестоматия по психологии / Под ред. А.В. Петровского. М., Просвещение, 1977. С. 361 – 365. – 3 экз.
7. Выготский Л. С. Проблема возраста // Собр. соч. в 6 т. Т. 4. М.: Педагогика, 1984. С. 256 – 260.
8. Гадецький М.В., Хлебнікова Т.М. Організація навчального процесу в сучасній школі ; Навч-метод. Посібник. Харків, Вид-во «ранок», 2004. 133 с.
9. Головаха Е. И., Кроник А. А. Психологическое время личности. К.: Наукова думка, 1984. С. 31, 34 – 36, 41 – 42, 45, 163 – 186.
10. Гоян І.М., Палій А.А. Методи дослідження молодших школярів
11. Гуменюк О. Проблематика “Я” у психоаналітичній теорії Зигмунда Фрейда *Психолог.* 2005. №7. С. 3-6.
12. Гуменюк О. Его-психологія в теорії особистості Е.Еріксона *Психолог.* 2005. №46. С. 11-16.
13. Эльконин Д.Б. К проблеме периодизации психического развития в детском возрасте *Хрестоматия по психологии* ; под ред. А.В. Петровского. М., Просвещение, 1977. С. 348-356.
14. Эриксон Э. Г. Детство и общество. СПб.: Ленато, АСТ, Фонд „Университетская книга”, 1996.
15. Заброцький М. Вікова психологія. Тернопіль, 2005. 110 с.
16. Ильин Е.П. Психология взрослости. СПб.: Питер, 2000. 544 с.
17. Крайг Г. Психология развития. [пер. с англ.].СПб: Из-д. «Питер»,2000. 992 с.
18. Кле М. Психология подростка [пер. с фр.]. М.: Педагогика, 1991.
19. Клименко В. В. Методологічний аналіз поняття „психічний розвиток” людини *Практична психологія та соціальна робота.* 2005. № 7. С. 1–7.
20. Коломинский Я.Л, Панько Е.А. Учителю о психологии детей шестилетнего возраста М.: Просвещение, 1988. 190 с.
21. Кон.И. Психология ранней юности М.: Просвещение, 1989. 259 с.
22. Кон И. Дружба. М.: Политиздат, 1987.
23. Кононко О.Л. Соціально-емоційний розвиток особистості (в дошкільному дитинстві). К.: Освіта, 1998. 255 с.

24. Костюк Г.С. Вікова психологія. К., 1976.
25. Кудрявцев В. Т. Историзм в психологии развития: от принципа к проблеме. *Психологический журнал*. 1996. Т. 17. № 1. С. 5 – 18.
26. Кутішенко В. Вікова і педагогічна психологія. К., 2005. 95 с.
27. Литвин С. укл. / Психологічна діагностика умов формування обдарованості учнів. Методичні матеріали. Івано-Франківськ, 1991.
28. Литвин-Кіндратюк С., Кіндратюк Б. Народознавство та організація здорового способу життя школярів.:Моногр.. Івано-Франківськ, 1988. 312 с.
29. Максименко С. Д. Основи генетичної психології. К., 1998. С. 9 – 17, 23 – 24.
30. Максименко С.Д. Розвиток особистості – розгортання чи новоутворення *Психолог*. 2005. №46. С. 4–10. 1екз.
31. Максименко С. Д. Онтогенез особистості *Практична психологія та соціальна робота*. 2006. № 10. С. 1–10.
32. Максименко С.Д. Види спостереження та специфіка його реалізації *Психолог*. 2004. №2. С. 4-7.
33. Малкова Е. Е., Наумова А. А. Подростковый период формирования личности как фундаментальная проблема науки и практики *Практична психологія та соціальна робота*. 2012. № 12. С. 29–37.
30. Маркова А.К., Матис Т.А., Орлов А.Б. Формирование мотивации учения. – М.: Просвещение, 1990. 192 с.
31. Матюшина М.В. Мотивация учения младших школьников – М.: Педагогика, 1984. 141 с.
32. Методи вивчення психічного розвитку дошкільника. Методичний посібник. К., Світлич, 2004. 45 с.
33. Моргун В. Ф., Ткачева Н. Ю. Проблема периодизации развития личности в психологии. М., 1981.
34. Мухина В.С. Изобразительная деятельность ребенка как форма усвоения социального опыта. М.: Педагогика, 1988.
35. Освітні технології . Навчально-методичний посібник; За заг. ред. О.М. Пехоти, Київ, 2001. 244с.
36. Поліщук В. М. Симптомокомплекси переживань вікових криз у підлітковому і юнацькому віці *Практична психологія та соціальна робота*. 2013. № 4. С. 1–5.
37. Поліщук В. М. Криза 17 років як перехідний період від підліткового та юнацького віку (дівчата) *Практична психологія та соціальна робота*. 2011. № 11. С. 16
38. Поліщук В. М. Криза входження у дорослість як перехідний період від юнацького віку до вступу у дорослість *Практична психологія та соціальна робота*. 2012. № 9. С. 1–6.
39. Психологія дидактики. Спецвипуск; *Психолог*. №21-22, червень 2004. 127 с.
40. Рибалко В. В., Максименко С.Д Генетико-психологічна теорія народження, зростання та існування особистості *Практична психологія та соціальна робота*. 2009. № 3. С. 1-5; № 4. С. 26-33; № 5. С.55-56.
41. Савчин М.В., Василенко Л.П. Вікова психологія К.: Академвид., 2005 360 с.
42. Стюарт-Гамильтон Я. Психология старения. СПб.: Питер, 2002. С. 13–33, 42–67.
43. Токарева Н. М., Шамне А.В. Вікова та педагогічна психологія. Посібник для вищих навч. закл. Київ, 2017. 548 с.
44. Фролов П. Д. Середовищні чинники розвитку особистості і суспільства в соціально-економічній сфері: час зміни парадигми *Практична психологія та соціальна робота*.

2012. № 3. С. 17–21.

45. Филиппова Г. Г. Сравнительно-психологическое исследование комплекса оживления *Вопросы психологии*. 1998. № 6. С. 24–34.
46. Холлис Дж. Перевал в середине жизни. Кризис среднего возраста. М.: Комто-Центр, 2008. 202 с.
47. Хрестоматия по возрастной и педагогической психологии / под ред. И.И. Ильясова, В.Я. Ляудис. М., Изд-во МГУ, 1981. Т. 1-2.
48. Яцурик А. О. Розвиток креативності у підлітковому віці *Практична психологія та соціальна робота*. 2014. № 11. С. 23–32.

Додаткова література

49. Баттерворт Д. Харрис М. Принципы психологии развития. М.: 2000.
50. Батуев Е. С., Кашавцев А. Г., Соболева М. В. Исследование зрительного представления у новорожденных детей в ситуации выбора *Вопросы психологии*. 1995, № 3. С. 114 – 118.
51. Бауэр Т. Психическое развитие младенца. М.: Прогресс, 1979. 319 с.
52. Біла І. М. Перцептогенезис у пренатальний період розвитку *Практична психологія та соціальна робота*. 2012. № 7.С. 48–53.
53. Боднарчук М. Психологія девіантної поведінки К.: МАУП, 2006. 48 с.
54. Браусенко-Кузнецова О. Арт-простір казкотерапії *Психолог*. 2007. №28. С. 18-22.
55. Бурлачук А.Ф., Морозов С.М. Словарь-справочник по психологической диагностике. К.: Вища школа, 1989.
56. Висьневска-Рошковска К. Новая жизнь после шести десяти; общ. ред. А.В. Толстых [пер. с польск.]. М.: Прогресс, 1989. 263 с.
57. Выготский Л. С. Педология подростка / Собр. соч. в 6 томах. Т. 4. М.: Педагогика, 1984. С. 5–242.
58. Выготский Л. С. Проблема возрастной периодизации детского развития // Собр. соч. в 6 томах. Т. 4. М.: Педагогика, 1984. С. 244–256.
59. Выготский Л.С. Воображение и творчество в детском возрасте. – М., Просвещение, 1991. 43 с.
60. Малкина-Пых И. Х. Возрастные кризисы: Справочник практического психолога. М.: Изд-во Эксмо, 2005. 896 с.
61. Матюхина М.В. Мотивация учения младших школьников. М.: Педагогика, 1984.144 с.
62. Мышление учителя: Личностные механизмы и понятийный аппарат ; под ред Ю.Н. Клюткина Г.С. Сухобской. М.: Педагогика, 1990. 104 с.
63. Обухова Л.Ф. Концепция Жана Пиаже: за и против. М.: Изд-во М.ун-та, 1981. 191 с.
64. Обухова Л.Ф. Возрастная психология. М.: Педагогическое общество России, 2004. 442 с.
65. Практикум по возрастной и педагогической психологии / Под ред. А. И. Щербакова М.: 1987.
66. Психология современного подростка // Под ред. Д.И. Фельдштейна. – М.: Педагогика, 1987. 240 с.
67. Рыжков В. Практическая психология женских кризисов. СПб.: Лань, 1998. 256 с.
68. Сівак С. Скринінг шкільного життя. Методика комплексного психодіагностичного вивчення стану навчально-виховного процесу загальноосвітньої школи. Тернопіль, «Підручники й посібники», 2002. 72 с.
69. Слободчиков В. И., Цукерман Г. А. Интегральная периодизация общего психического развития *Вопросы психологии*. 1996. № 5.
70. Терлецька Л. Психокорекція засобами малюнку. К., Главник, 2007.75 с.
71. Формирование личности в переходный период от подросткового к юношескому возрасту / Под ред. И.В. Дубровиной. М., Педагогика, 1987.
72. Хоментаскас Г.Т. Семья глазами ребенка. М.: Рипол класик, 2003. 224 с.
73. Чепелева Н.В. Культура читання. К. Тов. «Знання», 1980. 48 с.

74. Эльконин Д.Б. Как учить детей читать. М.: Знание,, 1991. 80 с.

75. Эберляйн Г. Страхи здоровых детей. М.: Знание, 1981. 192 с.

15. Інформаційні ресурси

ВІКОВА ПСИХОЛОГІЯ

http://pidruchniki.com/19580302/psihologiya/zagalni_zasadi_vikovoyi_psihologiyi

<http://westudents.com.ua/knigi/492-vkova-psihologiya-sergenkova-op.html>

http://www.lib.nau.edu.ua/BooksForNAU/2012/Vikova_Psyhologiya_Sergienkova2011.pdf

<http://social-science.com.ua/subject/69>

http://elibrary.kubg.edu.ua/5703/1/V_Kutishenk%D0%BE_PRVPp.pdf

ПЕДАГОГІЧНА ПСИХОЛОГІЯ

<http://westudents.com.ua/glavy/78937-11-pedagogchna-psihologiya-yak-galuz-psihologchno-nauki.html>

http://www.lib.nau.edu.ua/BooksForNAU/2012/Pedagogichna_Psyhologiya_Sergienkova2011.pdf

http://stud.com.ua/4700/psihologiya/pedagogichna_psihologiya

http://studme.com.ua/107809104700/psihologiya/pedagogicheskaya_psihologiya.htm